

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

היכן ולמי הותרו פסי ביראות

(כ"א א') **תניא:** לא הותרו פסי ביראות אלא לבהמת עולי רגלים בלבד. אבל אדם (אפילו עולי רגלים לא הותר לדלות ולשתות, שיכול ליכנס לפנים ולשתות), מטפס ועולה מטפס ויורד¹ (לבאר). ואם היו רחבין (ואינו יכול לטפס), אפילו לאדם נמי (מותר למלאות ולשתות).

אמרינן בלישנא בתרא², רב ירמיה בר אבא אמר רב: אין בורגנין³ (אינם מתעברים עם העיר) ופסי ביראות, לא בבבל ולא בחו"ל (שתי הקולות נוהגות בארץ ישראל בלבד).

(ומבאר) בורגנין בבבל לא, דשכיחי בידקי (דמיא, ושטפי להו, הלכך לא חשיבי מידי). בחוץ לארץ נמי לא, דשכיחי גנבי (דגנבי להו, הלכך לא חשיבי להיות בתים).

פסי ביראות בבבל לא, דשכיחי מיא. בחוץ לארץ נמי לא, דלא שכיחי מתיבתא (ופסי ביראות לא הותרו אלא לעולי רגלים ולכיוצא בהן שהולכים לדבר מצוה).

שיטות הראשונים

בורגנין בבבל ובחו"ל: פסקו רבינו חננאל, הרי"ף, רא"ש ורשב"א, כלישנא בתרא, שאין בורגנין ופסי ביראות, לא בבבל, ולא בחו"ל⁴. וכתב המאירי: ומכל מקום בבורגנין כל שהן קיימים, מודדין מהם בכל מקום⁵.

פסי ביראות בבבל ובחוץ לארץ: פסקו הראשונים כלישנא בתרא דלא עבדינן, דבחו"ל לא שכיחי מתיבתא, ובבבל, שכיחי מיא. וכן פסק הרמב"ם שלא הותר אלא בארץ ישראל ולצורך בהמת עולי רגלים. **והאור זרוע**, אמנם פסק כלישנא בתרא, אלא שכתב, דשמעינן משמעתין דאפילו בחוץ לארץ הותרו פסי ביראות, וכגון דקאזיל ללמוד תורה או

1. ואם דלה לצורך בהמה ונשתיירו שם, שרי לאדם. תוספות (ד"ה מידי). וכן כתב רשב"א (ד"ה בעינן).
2. ולישנא קמא בגמרא - אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב: אין (דין) בורגנין בבבל (סוכות שאינן קבועות של שומרים, להיכלל בתחום העיר למדוד התחום משם ואילך), ולא פסי ביראות בחו"ל. ומבאר, בורגנין בבבל לא, דשכיחי בידקי (שטפונות, ולכן אינם חשובים). פסי ביראות בחו"ל לא, דלא שכיחי מתיבתא (ופסי ביראות לא הותרו אלא לעולי רגלים וכיו"ב שהולכים לדבר מצוה). אבל איפכא (בורגנין בשאר חו"ל, ופסי ביראות בבבל), עבדינן.
3. בורגנין - רש"י (כ"א א', ד"ה אין) פירש שהם סוכות שעושים שומרי העיר, ואינו דבר קבוע. והרמב"ם (פירוש המשניות, מעשרות גז), כתב שהם מגדלים העשויים לשמירת הדרכים.
4. והקשו המפרשים מהברייתא (להלן, פרק כיצד מעברין, נ"ה ב') שכתוב בה שבורגנין מתעברים עם העיר. וכתב המגיד משנה (הל' שבת כחב), משום כך, בדעת הרמב"ם, שודאי לא אמרו אין בורגנין, אלא בבבל. והכסף משנה (שבת כחב), ובי"א או"ח סי' שצח,ו, ד"ה וכתב הרב המגיד) כתב שהרמב"ם פסק כלישנא בתרא, וברייתא דלקמן (נ"ה ב') מיירי במקום שלא שכיחי גנבים. וכן פסק המשנ"ב (סי"ק לג) שבמקום שאין מצויים גנבים או גשמים, מצטרפים עם העיר.
5. והוא שאף בבבל אמרוהו כאן, אמר ליה רב חסדא למרי בריה דרב הונא: אתיתון לבי מדרשא תלתא פרסי בשבתא, אמאי סמכיתו? אמר ליה: אבורגנין. והא אמר אבוה דאבוה משמיה דרב אין בורגנין בבבל! אחוי ליה הנהו מתואתא דמבלען בשבעים אמה ושיריים, כלומר כפרים שחרבו ועדיין יש בהן מחיצות קיימות. מאירי. מקורות - רבינו חננאל (הביא רק ל"ב). רשב"א (עבוה"ק ה,כו). רא"ש (סי' א). מאירי (בית הבחירה, כ"א א', ד"ה יתבאר במקומות).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

לכיוצא בו לדבר מצוה, וכגון שצריכים למי גשמים⁶. וכן דעת ריטב"א ומאירי. והרי"ף, רא"ש ושו"ע, השמיטו דיני פסי ביראות⁷.

6. דהיינו שהבין, שהגבלה של בבל וחוץ לארץ, אינה מהותית, והעיקר הוא כפי שמפרטת הגמרא דשכיחי מיא ולא שכיחי מתיבתא. וממילא, במקרה שיהיה מחסור במים, או שיהיו שכיחי מתיבתא (וכיו"ב, כדבר מצוה) שוב חוזר ההיתר של פסי ביראות. ואין הגבלה גיאוגרפית גורפת, כפי שהבינו שאר הראשונים.

7. וכתב רבינו יהונתן (ד"ה בהמת) שלכן השמיטו הרי"ף משום שבעוונותינו חרב בית מקדשנו. וגם בספר העיתים (סי' קכג, ד"ה מתני' רבי) כתב ולפי שאין פסי ביראות נוהגים בזמן הזה, לכך לא הארכנו בפירושו. אבל המאירי כתב: ודברים אלו כולם, אע"פ שלא הביאום גדולי הפוסקים, הלכות פסוקות הן; ולא עוד אלא שכל דיני פסי ביראות יש להן מקום בכל זמן, במקום מצוה. עכ"ל. מקורות - רש"י (כא א' ד"ה דלא שכיחי מתיבתא וד"ה דשכיחי מיא). רמב"ם (הל' שבת יז, ל). אור זרוע (ח"ב עירובין סי' קכט). רשב"א (כא א' ד"ה בעינן). ריטב"א (כ"א א', ד"ה כיון). מאירי (בית הבחירה, כ' א', ד"ה חצר שראשה).